

Vladimir Ranelovic - Fitogeografija

RELIKTI I RELIKTNI AREAL

Reliktna vrsta je ostatak iz prošlosti nekada široko rasprostranjenog taksona. Često su relikti istovremeno i endemiti - endemorelikti ili paleoendemiti.

Reliktna vrsta je, po pravilu, zadržala svoje ranije ekološke osobine i nije uspela da se prilagodi novonastalim uslovima, te je zbog toga često potisnuta od savremenijih i konkurentnijih vrsta.

TAKSONOMSKI RELIKTI

Lomolino (2006) razlikuje taksonomske i biogeografske relikte.

Taksonomski relikti su jedan ili nekoliko taksona preostalih iz nekada veoma brojne taksonomske grupe. Na primer, *Ginkgo biloba* je jedini predstavnik nekada veoma bogatog reda Ginkgoales.

Ginkgo biloba

Picea omorika

Biogeografski relikti su ostaci nekada široko rasprostranjenog taksona, koji je danas usko rasprostranjen. Na primer, *Picea omorika* je nekada bila široko rasprostranjena, a danas je poznata samo iz zapadne Srbije i istočne Bosne.

TAKSONOMSKI RELIKTI

Obe kategorije relikata se u nekim slučajevima poklapaju, odnosno određene vrste su istovremeno i taksonomski i biogeografski relikti, kao što je to slučaj sa vrstom *Ginkgo biloba*. Ove vrste se često označavaju kao „živi fosili“, a njihov fenotip jako liči na predačke forme

RELIKTI I RELIKTNI AREAL

Matvejev razlikuje **istorijske relikte** prema geološkom periodu u kojem su nastali.

U zavisnosti od vremena nastanka razlikuju se mezozojski, **tercijarni**, glacijalni, kserotermni i postglacijalni relikti.

RELIKTI I RELIKTNI AREAL

Tercijarni relikti u flori Srbije

*Staphyllea
pinnata*

*Ostrya
carpinifolia*

Tercijarni relikti u flori Srbije su pretežno šumske biljke, koje su rasprostranjene u klisurama i kanjonima.

Osim prikazanih, u tercijarne relikte spadaju: *Juglans regia*, *Ilex aquifolium*, *Corylus colurna*, *Buxus sempervirens*, *Syringa vulgaris* i druge.

RELIKTI I RELIKTNI AREAL

Glacijalni relikti u flori Srbije

Glacijalni relikti u flori Srbije su pretežno visokoplaninske biljke, koje su rasprostranjene na nadmorskim visinama preko 1500 m.

Osim prikazanih, u glacijalne relikte spadaju: *Salix reticulata*, *Salix herbacea*, veliki broj vrsta roda *Saxifraga*, *Carex rupestris*, *Selaginella selaginoides* i druge.

RELIKTI I RELIKTNI AREAL

Borealni relikti u flori Srbije

Borealni relikti u flori Srbije predstavljaju ostatak flore četinarskih šuma i tresetišta iz perioda glacijacije i perioda interglacijacije, kada su ove vrste imale svoje maksimalno rasprostranjenje prema južnoj Evropi.

Osim prikazanih, u borealne relikte spadaju: *Goodyera repens* i *Cypripedium calceolus*.

RELIKTI I RELIKTNI AREAL

Kserotermni relikti u flori Srbije

Kserotermni relikti u flori Srbije predstavljaju ostatak stepске flore koja je za vreme relativno tolog i suvog interglacijalnog perioda, označenog kao kseroterm, dospela na područje Panonske nizije i istočne Srbije.

Osim prikazanih, u borealne relikte spadaju: *Pulsatilla grandis*, *Prunus tenella*, *Sternbergia colchiciflora*, *Hyacinthella leucophaea* i druge.

RELIKTI I RELIKTNI AREAL

Prema Matvejevu po postanku relikti mogu da budu: refugijalni, disharmonični i autogenetski.

Refugijalni relikti se razvijaju u refugijumima gde se ekološki uslovi nisu menjali u dužem vremenskom periodu. Takva staništa su zastupljena u klisurama i kanjonima.

*Corylus
colurna*

Cocos

SCIENCEPHOTOLIBRARY

Disharmonični relikti su relikti koji se nisu u potpunosti prilagodili sadašnjim uslovima spoljašnje sredine. Ove vrste imaju disharmonične areale i razvijaju se na staništima kojima mogu da se prilagode. Disharmoničan tip areala ima kokos.

RELIKTI I RELIKTNI AREAL

Autogenetski relikti ne zavise od uslova spoljašnje sredine, već je njihovo poreklo genetski uslovljeno. Autogenetski relikti su evolutivno različite starosti i uglavnom su široko rasprostranjeni.

Matvejev razlikuje autohtone i alohtone relikte.

Autohtoni relikti su oni koji naseljavaju isto područje na kojem su nastali, a **alohtoni relikti** su oni koji su u sadašnjosti rasprostranjeni na području na kojem nisu nastali.

RELIKTI I RELIKTNI AREAL

Jedan od dokaza reliktnosti nekog taksona je sistematska izolovanost u sistemu flore nekog područja. Na primer, bor molika (*Pinus peuce*) je petoigličav, za razliku od svih ostalih balkanskih borova, koji su dvoigličavi.

*Pinus
peuce*

*Pinus
peuce*

Najbliži srodnici molike žive u Severnoj Americi. Takva je vrsta *Pinus strobus*, čiji areal zahvata istočne obale S. Amerike.

